

Dokler me življenje ljubi, je vse okej!

VELIKA VERJETNOST JE, da ste kje že srečali angelski kip Lučke Koščak: spokojen, zaprtih oči, mehkih oblik, glinen, sevajoč tiho, prijazno energijo.

Tekst GORAZD SUHADOLNIK
Foto MAVRIC PIVK

Lučka pravi, da nas njeni kipi spominjajo na angelsko v nas, na mir, ki ga že imamo v sebi in ga zaman iščemo zunaj. Energija, ki jo sijejo njeni kipi, je njihova umetniška abstraktnost.

Poznam jo od pamtiveka, pojavi se od nikoder, kot iz zraka, vselej nasmejana, tudi kadar je žalostna, se izpod skuštranih las smejejo oči. Vedno prinese novo zgodbo o ljudeh, ki jih je srečala, ob jezeru na Portugalskem, v parku v Južni Afriki, na cesti na Gorenjskem. Letos bo vstopila v sedmo desetletje. Nekoč mi je rekla: »Na voljo imaš dobrih dvajset, mogoče petindvajset tisoč dni življenja, vsak naj bo poseben in dober.« Kolikor sem jo spoznal, sama živi tako. Kot otrok, ki se napaja z ljubeznijo drugih ljudi.

Kako bi se orisali kot osebo?
Druge je lažje orisati ali skipariti kot sebe.

Vseeno, opišite se v nekaj besedah, kaj je za vas bistvo življenja, kako vidite sebe v njem?
Relacija med življenjem in mano je ljubezen. Dokler me življenje ljubi, je vse okej.

Kaj bi bili, če ne bi bili kiparka?
Preden ste se začeli ukvarjati z umetnostjo, ste tudi učili po osnovnih šolah.
Najbrž zdravnica, ker imam rada ljudi. Začela pa sem res zelo mlada kot učiteljica angleščine v Motovunu. Bila je čudovita izkušnja.

Zakaj ste postali prav kiparka? Kaj je v kiparjenju tako zanimivega in lepega?
Že od majhnega sem rada pekla kruh, največkrat v obliki srca. Hlebčke sem polagala na zeljne liste in jih pekla v krušni peči. In sem gledala, kako se srca malo deformirajo, ko rastejo, kako postajajo podobna pravim srcem. To so bili moji prvi kipi. Pozneje, ko sem učila v šoli, so kipi postali moj učni pripomoček. Medtem ko smo skupaj z otroki kipurili, smo se učili jezike in vse drugo.

Posebno z glino je čudovito delati. To je zemlja, mati zemlja, pusti se oblikovati, lahko odzemaš in dodajaš.

Vsi pravijo, da so vaši kipi angeli. Jih tudi vi tako vidite? Lahko poveste kaj o njihovi skupni črti – zaprtih očeh, spokojnih izrazih, mehkih oblikah, izžarevajoči energiji?

Angeli so zato, ker nas spominjajo na angelsko v nas. Simbolično najboljše. Na mir, ki ga že imamo v sebi, a ga zaman iščemo zunaj. Ko zapremo oči, lahko vidimo več, lahko vidimo bistveno. Kot tisto o gledanju s srcem. Res, ti kipi sijejo energijo, v tem je njihova abstraktnost.

Verjamete v angele, v nadnaravna bitja?
Verjamem, da sem sama svoj angel, da sem božansko in nadnaravno bitje. Zares. Čudež stvarstva. Zato včasih malo pazim, kaj delam, včasih pa nič ne pazim. In potem kličem angele na pomoč. Pravzaprav kličem samo sebe, da pridem k sebi.

Več vaših kamnitih angelov stoji tudi v vhodni avli Visokega komisariata za begunce Združenih narodov v Ženevi. Kako so prišli tja?
Medtem ko sem študirala v Ženevi, sem delala za Visoki komisariat za begunce. Še v Ruando so me poslali kot opazovalko, ali so človekove pravice spoštovane. Službo sem hitro pustila, ker je težko humanizirati humanitarne organizacije, o tem bi se Tomo Križnar zagotovo strinjal z menoj. Potem sem se posvetila le kiparstvu in delavnicam z otroki. Bila sem čudovito svobodna in le včasih lačna. Enkrat so me poklicali iz bivše službe in me vprašali, ali lahko kupijo pet kipov za svojo novo zgradbo. Bilo je tako v pravem trenutku, lahko sem plačala račune in kupila hrano. Angelski posli. Pozneje so kupili skulpture tudi za novo zgradbo Mednarodnega biroja za telekomunikacije v Ženevi.

Skulpturo za Marijino cerkev v belgijskem Zvevegemu ste izklesali iz kararskega marmorja. Kako je delati s tem slovitim kamnom?

Čudovito. Kararski statuario je posebno lep marmor, belo prosojen, že precej redek, a še najbolj primeren za ljudem podobne skulpture. Delala sem v ateljeju Nicoli v Carrari za naročnike iz Belgije. Carrara je mesto anarhistov, delavsko in revno, čeprav imajo pločnike iz marmorja. Vsi trdo delajo, pravijo, da tam ljudje pijejo marmorni prah že z materinim mlekom.

Več let že živite med Ženevo in Ljubljano oziroma Plešivico. Kakšna je razlika v življenju tam in tukaj?
Ah, Slovenija, moja čudovita in zelena in urejena in ekološka država. Vse je

sotna v trenutku in delati z veseljem. Kar koli. Biti hvaležna za vsak dih, se veseliti, živeti radostno.

Kateri slovenski umetniki oziroma umetnost se vam zdijo najbolj zanimivi, koga bi nam priporočili?
Ta trenutek mi je zelo všeč mlada kiparka Katja Oblak. Od oblikovalk pa Petja Zorec. In najrajši pijem čaj iz skodelic Ivane Petan. Boste rekli, da navijam za ženske. Seveda navijam za njih, za nas. Pa za otroke in moške tudi, čeprav jih nisem omenila. Mislim, da smo zelo kreativen narod.

UMETNOST JE SVOBODA IZBIRE. Je sreča biti prisotna v trenutku in delati z veseljem.

boljše kot v Švici. Razen plač, bodo rekli tisti, ki bi šli radi tja delat. Ampak, kaj pa kakovost življenja, pravim jaz. Pa mi rečejo, da tam, kjer ni dostojanstva, ni kakovosti. Res gre pri nas na slabše, a očitno gre povsod, tudi v Švici, revni so revnejši, bogati bogatejši. In kaj nam preostane? Kot bi rekel Voltaire – naredi si vrt! Tukaj, v Plešivici, ga imam. In včasih grem še na tržnico. V prodajalne nemških smeti pa ne hodim, ker se mi zdi škoda denarja za poceni stvari.

Kakšno je vaše mnenje o življenju umetnika v Sloveniji?
Kako je živeti umetnici v Sloveniji? Nalašč sem postavila vprašanje v ženski obliki. Ker vem, da ženske poleg ustvarjanja skrbimo še za sto drugih stvari. S svojo ljubeznijo hranimo in vzdržujemo svet. To je velika in težka naloga. Potrebovale bi več moške podpore. Če ministrstva za kulturo niti ne omenjam.

Kaj ustvarjate trenutno?

V Krškem pripravljam razstavo o veščah. O ženskah, ki so vedele, ki so bile vešče, ki so imele znanje, pogum in voljo, da so pomagale, a so jih sežigali na grmadah. Zadnje so sežgali prav v Krškem. Razstava je posvečena tem izjemnim ženskam pa tudi vsem nam izjemnim ljudem. V Švici so zadnje obglavili še 70 let pozneje. Tudi ženske so dobile volilno pravico precej pozneje od naših.

Imate načrt že za naslednji umetniški projekt?

Narediti želim portret, skulpturo A. T. Linharta, izjemnega človeka, ki je umrl mlad. Pravkar sem prebrala njegova pisma. Na smrtni postelji ni hotel duhovnika in zato ne vemo niti, kje je pokopan.

Je za vas pomembno, kdo ima oziroma kupi vaš kip?

Vsi smo tudi angeli, zato je fino, če imamo nekaj, kar nas spomni na to. A ni nujno, da je to kip. Da se le spomnimo vsak dan, da smo živi, in smo hvaležni za to.

Kaj za vas pomeni umetnost?

Umetnost je svoboda izbire. Je sreča biti pri-

Foto Tadej Regent

Vseeno nam povejte še za katerega moškega umetnika, ki si zasluži vašo pozornost.

Marko Kovačič zagotovo, rada imam tudi Ulaya, Bojana Breclja in Tomaža Kolariča. Videti je eklektično, vendar izbiram glede na ljubezen, ki jo ti ljudje sijejo.

Kako vidite vlogo umetnosti v današnjem čudovitem norem svetu?

Umetnost je sol zemlje. To je ugotovil že Fidel Castro, ki je zelo rad podpiral umetnike. Umetniki smo ljudje, ki ljubijo brezkončno. A še ne dovolj. To je rekel Joseph Beuys.

Kot mentorica se udeležujete tudi otroških in mladinskih umetnostnih kolonij. Kaj doživljate pri umetniškem sodelovanju z otroki?

Oh, hvala za to vprašanje. Res je delo z otroki velika radost in navdih. Čudovito spontani so. Delam tudi z otroki, ki so že večji in velikokrat poškodovani od odraslih. Že leta sodelujem z organiza-

da sta takšna, kot sta. Imam ju rada, a jima dostikrat tega ne znam takoj povedati. Najprej kaj zatežim, posebno če sama nisem v redu. Ker sta budna in pametna, me takoj ustavita in rečeta: »Saj si sama rekla, da ne moreš biti srečen jutri, torej nehaj skrbeti, oziroma če že hočeš skrbeti, začni končno skrbeti zase ...« Tudi to, da sta oba hodila v waldorfsko šolo, je bilo odlično za njuno vzgojo. Biti babica Robinu in Leni je res sreča. Vidiš, kako gre ljubo življenje naprej.

Veliko potujete, kaj vas pri potovanjih zanima, katere kraje in dežele najraje obiskujete?

Rada letam okoli in opazujem. Na svoje oči rada vidim, kaj se dogaja po svetu. Veseli me srečevati ljudi in se pogovarjati. Ta ljubezen do komunikacije me je naučila več jezikov. A slovenščino imam najrajši. Zaradi besede hrepenenje. In ker je sila uporabna za komunikacijo s kom, ki ne govori nobenega od jezikov, ki jih znam. Ne morem pa reči, katera dežela mi je

ŽENSKE, KI SO VEDELE, ki so bile vešče, ki so imele znanje, pogum in voljo, da so pomagale, so sežigali na grmadah.

cijo Breza iz Osijeka. Tudi z avtističnimi otroki sem delala vrsto let. Veliko so me naučili.

Kaj se vam zdi najpomembnejše pri vzgoji?

Otroci poslušajo z očmi. Lahko jim govoriš kar koli, otroci tako ali drugače gledajo, kaj delaš, vidijo, kako se obnašaš. Vem, da me moji otroci najbolj poznajo. In da so kakšnih milijon svetlobnih let pred mano, tako da se lahko jaz učim od njih.

Kaj je bilo za vas najpomembnejše pri vzgoji sinov Lija in Vala? Kako se počutite kot babica njunih otrok?

Nisem ju vzgajala, le polnila sem hladilnik s skromno biološko in vegetarijansko hrano, in sta kar sama zrasla. Zato nimam nobenih zaslug,

najljubša. Počutim se doma povsod na tem lepem planetu. In med ljudmi, ena čudovita rasa smo.

Bili ste otroška prijateljica Janka Jamnika, pred dvema letoma umorjenega direktorja Kemijskega inštituta v Ljubljani. Kakšna oseba je bil?

Dr. Janko Jamnik je bil najbolj navdušujoč človek, kar sem jih poznala. Vedno je govoril, da vsaka slovenska vas premore vsaj dva genija. To je res. Kako drugače je razmišljal od večine ljudi. Bil je izjemen izumitelj, iskrič, pošten in pozitiven človek. Že kot otrok je sanjal o čisti energiji in vse življenje se je ukvarjal s tem. Spominjam se ga, kako je pozneje, čeprav doktor znanosti, hodil domov na kmetijo pomagat staršem. Preprost, bosonog, čudovit. Nimam pravih besed, da bi ga lahko res opisala. Na žalost je bil umorjen prav zato, ker je bil tako izjemen. Izumil je namreč način, kako iz odpadkov delati poceni metanol za gorivo. Konec onesnaževanja, konec odvisnosti od energetskih lobjev. Ali je lahko človek kdaj prevelik? Ali ima lahko kdaj preveč rad? Bi tudi Teslo ubili, če bi živel danes? Vsem tem vprašanjem in odgovorom so se mediji izognili.

Kako ste se odzvali na Jamnikov tragični konec?

Bila sem žalostna in revoltirana. Napisala sem članek o njem. Objavile so ga le Ženevske novice. Ker je dovolila urednica. Uteho najdem v misli, ki jo je Janko pogosto izrekel – da seme samo na videz umrje.

Urednica Ženevskih novic ste vi, mar ne?

Da, uredništvo sem prevzela pred petimi leti in mi je v veliko, povsem prostovoljno veselje. Ženevske novice so edini izseljenski časopis, ki izhaja v tujini, razen cerkvenih biltenov. Čeprav ima skupnost ženevskih Slovencev manj kot sto članov, je aktivna in ljubeča.